

Matleena Oksman

Keskustelua palstoilla: Miten yhdistyksen perustaminen huomioitiin lehdissä?

The Association for Library and Information Science, later known as The Association for Information Studies, was the first scholarly society within information studies in the Nordic countries. Not all researchers and practitioners agreed that there was a need for a new discussion forum for this young - or even premature - field. The Society still exists, but the question remains what its function is now and in the future. The Association for Information Studies turns 20 years this year. When the Society was established, there was a discussion going on in papers. In this article I'm going to take a look what was written in the matter of establishing the Association.

Nykyisin Informaatiotutkimuksen yhdistyksenä tunnettu Kirjastotieteen ja informatiikan yhdistys täyttää tänä vuonna 20 vuotta. Yhdistyksen perustamisen aikoihin asiasta käytiin vilkasta keskustelua paitsi erilaisissa tilaisuuksissa, myös lehtien palstoilla. Tässä katsauksessa luon silmäyksen siihen, miten yhdistyksen perustamisesta kerrottiin alan julkaisuissa. Tar-kastelussa ovat Kirjastolehti, Signum ja yhdistyksen omat tiedotteet.

Tieteellisen keskustelun tarve

Aloite kirjastotieteen ja informatiikan yhdistyksen perustamisesta saatiin keväällä 1978 Marjatta Okolta. Asiaa pohdittiin ja lokakuussa 1979 järjestettiin keskustelutilaisuus asiasta kiinnostuneille. Signum julkaisi "Katsauksia"-palstallaan tilaisuudesta samana vuonna artikkelin "Tieteellistä foorumia tarvitaan? Keskustelua kirjastotieteen ja informatiikan tutkimuksen kehittämisestä" (Signum 9-10/1979). Artikkelissa Maria Wiman selosti ensin yhdistyshankkeen taustaa ja kertoi sitten keskustelutilaisuuden kulusta. Artikkelissa referoitiin lyhyesti tilaisuuden alustajien, yht.yo Jussi Tuorman, VTK Tuula Laaksovirran ja professori Marjatta Okon puheenvuorot ja kuvattiin asian tiimoilta käytyä keskustelua. Artikkelin mukaan keskustelu tilaisuudessa oli vilkasta ja päällimmäisiksi teemoiksi nousivat mm. tieteellisen keskustelun tarve, kysymys siitä mikä olisi oikea foorumi tuolle keskustelulle Suomessa sekä tieteellisen lehden perustaminen. Artikkelin lopuksi Wiman summasi tilaisuuden antia: päätök-

siä ei tehty, mutta Wimanin mukaan tilaisuudessa valitsi yksimielisyys siitä, että kirjastotieteen ja informatiikan tutkimuksen harrastajat tarvitsevat foorumin tieteelliselle keskustelulle ja alan kehityksen tunnetuksi tekemiselle. Lopuksi Wiman huomauttaa artikkelissaan, että keskustelussa tuli ilmi myös alan sisäisiä ennakkoluuloja, jotka vaikeuttavat yhteistyötä. Käytännön työtä tekevien ja tutkijoiden välille ei saa muodostua kuilua, sillä kirjastotieteen ja informatiikan alan tutkimus on kiinteästi yhteydessä käytännön kirjastotyöhön. Wiman sanoi artikkelissaan, ettei käytäntöä ja tutkimusta tule pitää toistensa vastakohtana.

Seuraavana vuonna Kirjastolehti julkaisi pikku-uutisen tieteellisen yhdistyksen perustamisesta (Kirjastolehti 1/1980) otsikolla "Tieteellinen yhdistys perustettu". Uutisessa kerrottiin yhdistyksen hallituksen kokoonpano ja se, että yhdistyksen tarkoituksena on pitää yhteyttä koti- ja ulkomaisiin saman toimialan järjestöihin ja yksityishenkilöihin, järjestää esitelmä- ja keskustelutilaisuuksia, harjoittaa tutkimus- ja julkaisu-toimintaa, antaa lausuntoja alaansa kuuluvista kysymyksistä sekä tehdä kirjastotieteen ja informatiikan tutkimustuloksia tunnetuiksi. Samanlaisen, lähes sanasta sanaan identtisen pikku-uutisen julkaisi myös Signum vuoden 1980 toisessa numerossaan.

Mainitussa Kirjastolehden numerossa ilmestyi myös Maria Wimanin teksti "Perustelu", jossa pohdittiin uuden tieteellisen yhdistyksen tarpeellisuutta ja roolia. Wiman totesi artikkelissaan, että tiede tarvitsee keskustelua ja ettei tieteellisen seuran perustaminen ole

tutkijoille itsetarkoitus. Wiman sanoi tutkijoiden tarvitsevan yhteyksiä toisiinsa, erityisesti sellaisella tieteenalalla kuin kirjastotiede ja informatiikka, joka on nuori ja vasta muotoutumassa. Wiman esitti, että alaa koskevassa keskustelussa tulisi kiinnittää huomiota siihen mitä kirjastotiede ja informatiikka on, mitä sen tulisi ja mitä se voisi olla. Hän nosti kirjoituksessaan esille myös kysymyksen koulutuksesta. Wimanin mukaan koulutus liittyy läheisesti tutkimukseen ja koska ala on kiinteästi sidoksissa myös käytännön työhön, tulisi miettiä sitä, mikä on kirjastoammatillisten taitojen opettamisen ja tutkimuksen suhde yliopistokoulutuksessa.

Artikkelissaan Wiman sanoi, että tieteellinen seura on luontevin foorumi keskustelulle, raportoinnille ja tieteellisen aikakauslehden julkaisemiselle. Hän toi esiin näkökannan, jonka mukaan silloiset jo olemassa olevat kirjastotieteen ja informatiikan alan seurat olivat eriytyneitä kirjastojen ja informaatiopalvelujen suuntaan siinä määrin, että niiden puitteissa tutkijoiden on vaikeaa löytää toisiaan. Wiman perusteli uuden tieteellisen yhdistyksen perustamista myös sillä, että K&I -alaan liittyvää tutkimusta tehdään myös muiden tieteenalojen piirissä.

Wiman kommentoi tieteellisen seuran perustamista koskeneessa keskustelussa esiin nousutta huolta siitä, että uusi seura polkisi vanhojen varpaille. Wimanin mukaan kyseessä oli kuitenkin aiheeton huoli, sillä uusi seura olisi aivan uuden tyyppinen. Wiman jakoi olemassa olevat seurat kolmeen ryhmään: ammattiyhdistyksellisiin, aatteellis-ammattillisiin ja kirjastopoliittisiin. Uusi seura kuuluisi Wimanin mukaan neljänteen ryhmään, tieteellisiin seuroihin. Wiman huomautti, että tärkeämpää kuin uuden seuran murehtiminen kentän hajottajana, olisi pohtia sitä miten vanhoja seuroja voitaisiin yhdistää ja sitä kautta vaikuttaa informaatioalalla toimivien ammatin arvostukseen.

Toiminta käynnistyy

Kirjoittelu tieteellisen seuran perustamisesta oli loppuvuonna 1979 ja alkuvuodesta 1980 melko yksipuolista. Pääasiassa aiheesta kirjoittivat hankkeessa mukana olleet. Signumin numerossa 2/1980 ilmestyi kuitenkin kirjoitus, jossa Ritva Sievänen-Allen toi esiin myös toisenlaisen näkökulman aiheeseen. Sievänen-Allen vastasi Maria Wimanin aiemmin julkaistuun katsaukseen esittämällä, että koska alan opetuksesta ainoana vastaavassa Tampereen yliopistossa ei ollut tarkastettu vielä yhtään väitöskirjaa, ei voida varsinaisesti sanoa, että alalla tehtäisiin tieteellistä tutkimustyötä. Sievänen-Allen huomautti, että Suomen tieteellinen kirjastoseura on järjestänyt tilaisuuksia, joissa on

ollut puhujina alan kansainvälisiä edustajia ja että myös kirjastonhoitajapäivät ovat tarjonneet mahdollisuuden tieteelliseen ajatustenvaihtoon. Kirjoittajan mukaan nämä tilaisuudet eivät ole keränneet yleisöä ja hän ihmetteli, miksi tarvitaan uusi seura, kun vanhojakaan foorumeita ei käytetä. Ritva Sievänen-Allen sanoi kirjoituksensa lopuksi, että tieteellisten kirjastojen virkailijoilta on edellytetty tieteellistäkin pätevyyttä ja että Suomen tieteellisen kirjastoseuran toiminnassa on ollut mukana huomattavia tiedemiehiä ja - naisia. Sievänen-Allen huomautti vielä, että tieteellisyys ei ole seurassa uusi ilmiö, vaan pikemminkin lähtökohta sen toiminnalle.

Uuden yhdistyksen ensimmäinen jäsenkokous pidettiin helmikuussa 1980 Tampereella. Signumin numerossa 3/1980 ilmestyi Pertti Vakkarin tilaisuudesta kirjoittama katsaus. Kirjoituksessaan Vakkari referoi tilaisuudessa esitelmiöineen Kalervo Järvelinin puheen sekä kuvaili aiheesta käytyä keskustelua.

Samassa lehdessä ilmestyi kaksi tieteellisen seuran perustamista puoltavaa mielipidekirjoitusta. Niistä ensimmäisessä, "On aika puhua tieteestä" -artikkelissa Maria Wiman vastasi Ritva Sievänen-Allenin kirjoitukseen. Wiman totesi, että uusi tieteellinen yhdistys on jo alkutaipaleellaan osoittanut tarpeellisuutensa tieteestä kiinnostuneiden keskusteluforumina. Wiman sanoi myös, ettei väitöskirjojen puuttuminen ole syy olla puhumatta tieteenalasta ja ettei se ole riittävä perustelu siirtää alan kehittämisen vastuuta tuleville tohtoreille.

Marjatta Okko kirjoitti otsikolla "Kirjastotieteen ja informatiikan tutkimuksesta: tamperelainen näkökulma". Kirjoituksessaan Okko sanoi Tampereella ollun yhtä mieltä siitä, että alan tutkijakoulutus tarvitsee rinnalleen keskustelufoorumin. Okon mukaan tieteellinen yhdistys on tällainen foorumi. Hän perusteli yhdistyksen perustamista sillä, että se on tarpeellinen erityisesti aloittelevien tutkijoiden kannalta, koska yhdistys toimii yhdyssiteenä heidän ja kokeneempien tutkimuksen harjoittajien välillä. Okko kirjoitti, että on luonnollista, että tieteeseen keskittyvä yhdistys ottaa tehtäväkseen myös julkaisutoiminnan. Se ei Okon mukaan kuitenkaan tarkoita sitä, että uusi seura pyrkisi kaventamaan muiden yhdistysten julkaisutoimintaa, vaan että uudessa tieteellisessä lehdessä julkaistaisiin laajempia tutkimuksia. Okko lisäsi vielä lopuksi, että hänen mielestään uuden tieteellisen seuran perustaminen on looginen seuraus siitä työstä, joka aikanaan johti myös kirjastotieteen ja informatiikan yliopistopetuksen alkamiseen.

Katse eteenpäin

Kirjastotieteen ja informatiikan yhdistys järjesti ensimmäisen seminaarinsa toukokuussa 1980 Ikaalissa. Seminaarin aiheena oli Kirjastotiede ja informatiikka tieteenä ja tutkimusalana. Yhdistys julkaisi raportin, jossa julkaistiin seminaarissa pidetyt esitelmät ja loppukeskustelun yhteenveto.

Maria Wiman raportoi seminaarista Kirjastolehdestä 6/1980 otsikolla "Ikaalisten aamurusko". Wimanin mukaan seminaaria oli hallinnut tasa-arvoisuus. Hän hämmästeli kirjoituksessaan sitä, että yleisten ja tieteellisten kirjastojen sekä informaatiopalvelujen työntekijät olivat vaihtaneet ajatuksia ilman ryhmäkkikkejä tai kenenkään asettumista toisten yläpuolelle. Wimanin mukaan seminaarissa kaikki olivat ymmärtäneet tieteen merkityksen käytännön työlle. Wiman ei artikkelissaan paneutunut liiemmin seminaariohjelmaan, hän vain mainitsi esitelmöitsijät ja heidän aiheensa. Sen

sijaan Wiman kuvaili tilaisuudessa vallinnutta tunnelmaa. Hänen mukaansa Ikaalisten seminaari oli luonut uusia näkökulmia ja rikkonut vanhoja kaavoja. Ennen kaikkea seminaari oli toiminut tutkijoiden ja tutkimuksen harrastajien yhteenkokoajana.

Kirjastotieteen ja informatiikan yhdistyksen tiedotteen 1/1981 pääkirjoituksessa Marjatta Okko totesi tutkimusten osoittavan, että aatteelliset yhdistykset ajautuvat ensimmäiseen väsymyskriisiinsä keskimäärin 20-vuotiaina. Yhdistyksemme elää siis kriittisiä aikoja. Yhdistyksen perustamisen aikoihin hankkeen puuhamiehillä ja -naisilla oli vahva usko yhdistyksen tarpeellisuuteen. Mikä on yhdistyksen rooli nykyään ja miten jaksavat tieteestä puhuminen sekä tutkimus- ja julkaisutoiminta? Keskustelu jatkuu.

Hyväksytty julkaistavaksi 22.11.1999

Tämän numeron kirjoittajat

Ekholm, Kai, ylikirjastonhoitaja, Jyväskylän yliopisto

de Heer, Aart Jan, lehtori, Åbo Akademi

Jääskeläinen, Pirkko, viestintäpäällikkö, Eläketurvakeskus

Oksman, Matleena, yht.yo, Tampere

Piukkula, Juha, erikoissuunnittelija, Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus

Suominen, Vesa, professori, Oulun yliopisto